

**ЗВО «Університет Короля Данила»
Кафедра архітектури та будівництва
Бібліотека**

Тематичний список літератури

Урбоекологічні фактори як складова розвитку міських поселень

**Івано-Франківськ
2023**

**Укладач та комп'ютерний набір: Чікальова С.О.
– бібліотекар**

**Автор передмови : Жирак Р.М. – старший
викладач кафедри архітектури та будівництва ЗВО
«Університет Короля Данила»**

**Урбоекологічні фактори як складова розвитку
міських поселень /уклад. С.О. Чікальова .- Івано-
Франківськ., ЗВО « Університет Короля Данила»
бібліотека, 2023. – 31 с.**

**© Бібліотека ЗВО «Університет Короля Данила»
Івано-Франківськ, 2023 р.**

ВСТУП

Тематичний список літератури «Урбоекологічні фактори як складова розвитку міських поселень» складено з метою допомоги у розширенні знань про захист навколишнього середовища та охорони довкілля.

При написанні тематичного списку літератури використані навчальні посібники, монографії, статті фонду бібліотеки ЗВО «Університет Короля Данила», а також інтернет-ресурси, що дають змогу зорієнтуватись у виборі запропонованого матеріалу по вказаній тематиці.

Видання буде корисним для студентів, викладачів, а також усіх, хто цікавиться дослідженням урбоекологічних факторів як складової розвитку міських поселень, а також при вивченні навчальних курсів «Урбаністика», «Основи районного планування та урбоекології», «Основи екології».

Даний рекомендаційний список літератури дає змогу поглиблено вивчити запроповану тематику і має багатоаспектний характер, а також може бути використаний у таких сферах як:

- науково-дослідницькій галузі з питань урбаністики та урбоекології;
- при розробці навчально-методичних матеріалів;
- у навчальному процесі – при проведенні занять зі студентами з питань урбоекології та урбаністики, тощо.

ПЕРЕДМОВА

*Велике місто –
це місце, де й переваги,
й вади сучасної технологічної цивілізації
виступають зримо й найсильніше.*
П. Селф.

В останні роки існує тенденція комплексного вивчення міста як унікального соціокультурного середовища.

Комплексно вивчає місто й відносно нова галузь науки – урбоекологія, яку позиціонують як науку про взаємозв'язки і взаємодію в часі і просторі двох систем (в складі підсистем – соціальної, технічної, енергетичної, інформаційної, керівної, адміністративної та ін.) і природної.

Урбоекологія – наука, яка вивчає екологічні проблеми міст і формує оптимальні шляхи їх вирішення, розробляючи методи комплексного вирішення проблем великих міських поселень. За даними ООН, у містах більшості розвинених країн нині мешкає 75-80 % загальної кількості населення, саме міста виробляють 80% світового ВВП.

Урбоекологія збагачує містобудування екологічним підходом, одночасно вводячи в екологію як науку, містобудівні уявлення, поняття, терміни і методи.

Головною метою урбоекології є пошук оптимальних рішень містобудування, спрямованих на поліпшення умов життя та всебічну раціоналізацію природокористування у межах території міської забудови. При цьому потрібно вирішувати комплекс проблем, пов'язаних з функціонуванням міських екосистем: рекреаційних, еколого-економічних, інженерно-технічних, соціального обслуговування тощо.

Вивчення урбоекологічних питань є необхідною основою для формування культури поведінки в особистісному та професійному аспекті, для використання отриманих знань у професійній діяльності, для розвитку *екологічного мислення* в суспільстві і *екологізації* науки в цілому.

Нормативно-правова база

Закони України:

1. Закон України Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14>
2. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 № 2807-IV// ВВРУ — 2005 — № 49 — ст. 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text>
3. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 7.02.2002, № 3059-III // ВВРУ — 2002 — № 30 — ст. 204. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text>
4. Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.1992 № 2780-XII // ВВРУ — 1992 — № 52 — ст. 683. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>
5. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>
6. ДБН В.1.1-3-97. Інженерний захист територій, будинків і споруд від зсувів та обвалів. Основні положення. Київ : Держбуд України, 1998. URL: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-293>
7. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802
8. Правила приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0056-18#n15>
9. Правила утримання жилих будинків та прибудинкових територій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05>

10. Типові правила благоустрою території населеного пункту. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1529-17>

Укази Президента України

1. Указ №111/2021 Про Рішення ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації" – URL:

<https://www.president.gov.ua/documents/1112021-37505>

2. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №722/2019 Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року.

– URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

**Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів
України**

1. **Постанова від 10.05.2022 №575** «Про затвердження спеціальних такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд». – URL: <https://ecologiya.com.ua/norm/479553-pro-zatverdzhennya-spetsialnykh-taks-dlya-obchyslennya-rozmiru-shkody-zapodiyanoyi>
2. **Постанова від 14.08.2019 № 827** «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря». – URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=85106
3. **Постанова від 14 вересня 2020 року № 824** «Про внесення змін у додатки 2 і 3 до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля». – URL: <https://voladm.gov.ua/category/normativni-dokumenti/1/>
4. **Постанова від 16 грудня 2020 року №1272** «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1272-2020-%D0%BF#Text>
5. **Постанова від 13.12.2017 № 1026** «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля». – URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/819/SEO_ready.pdf
6. **Постанова від 13.12.2017 № 1010** «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв

визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля» – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-%D0%BF#Text>

7. **Постанова від 13.12.2017 № 989** «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля». – URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=84981

8. **Розпорядження від 03.01.2013 № 22-р** «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22-2013-%D1%80#Text>

9. **Постанова від 07.11.2012 № 1030** «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF>

10. **Постанова від 23.05.2007 № 761** «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF#Text>

11. **Постанова від 16.05.2007 №733** "Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок" – URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=64304

12. **Постанова від 13.07.2000 № 1120** «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями безпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів". – URL: <https://goodlikeua.wixsite.com/my-site/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>

13. **Постанова від 03.08.1998 № 1216** «Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1216-98-%D0%BF#Text>

14. **Постанова від 31.08.1998 № 1360** «Про затвердження порядку ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-98-%D0%BF#Text>

15. **Постанова від 07.05.1998 № 634** «Про затвердження Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF#Text>

16. **Постанова від 30.03.1998 №391** «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля». – URL: http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page.html?id_doc=52205

17. **Постанова від 17.09.1996 № 1147** «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів». – URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/187360_693977

18. **Постанова від 27.07.1995 № 555** «Про затвердження Санітарних правил в лісах України». – URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/176113_602932

19. **Постанова від 10.08.1992 №459** «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF#Text>

20. **Постанова від 24 грудня 1999 року N 1359-XIV** «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14>

Накази Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (раніше Міністерство екології та природних ресурсів України)

1. **Наказ від 14.01.1999 № 12** «Про затвердження Інструкції про зміст і складання паспорта місць видалення відходів». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0060-99#Text>
2. **Наказ від 17.02.1999 № 41** «Про затвердження форми реєстрової карти об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів та Інструкції щодо її складання». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0169-99#Text>
3. **Наказ від 26.05.99 №116** «Про затвердження Інструкції щодо застосування порядку встановлення лімітів використання диких тварин, віднесених до природних ресурсів загальнодержавного значення». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0518-99#Text>
4. **Наказ від 03.09.2020 № 117** «Про затвердження Розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля». – URL: <https://ecodep.kyivcity.gov.ua/content/ocinka-vplyvu-na-dovkillya-ovd.html?PrintVersion>
5. **Наказ від 30.05.2018 №182** «Про затвердження Розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0676-18#Text>
6. **Наказ від 10.08.2018 № 296** «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». – URL: <https://www.adm-km.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7->

[%D0%9C%D1%96%D0%BD%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8-%E2%84%96-296.pdf](https://voladm.gov.ua/article/nakaz-vid-18072019-260-pro-vnesennya-zmin-do-metodichnih-rekomendacij-iz-zdiysnennya-strategichnoi-ekologichnoi-ocinki-dokumentiv-derzhavnogo-planuvannya)

7. **Наказ від 18.07.2019 №260** «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». – URL: <https://voladm.gov.ua/article/nakaz-vid-18072019-260-pro-vnesennya-zmin-do-metodichnih-rekomendacij-iz-zdiysnennya-strategichnoyi-ekologichnoyi-ocinki-dokumentiv-derzhavnogo-planuvannya/>

8. **Наказ від 29.12.2018 №465** «Зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». – URL: <https://voladm.gov.ua/article/nakaz-vid-29122018-465-zmini-do-metodichnih-rekomendacij-iz-zdiysnennya-strategichnoyi-ekologichnoyi-ocinki-dokumentiv-derzhavnogo-planuvannya/>

**Книги фонду бібліотеки ЗВО «Університет
Короля Данила»**

1. Білявський Г.О., Буйленко Л.І., Навроцький В.М. Основи екології - теорія та практикум. К.: Лібра, 2002. 351 с.
2. Білявський Г.О., Падун М.М., Фурдуй Р.С. Основи загальної екології: підручник. - К.: Либідь, 1993.- 304 с.
3. Габрель Микола, Олійник Іван, Габрель Михайло. Рекомендації з просторового планування міст та територій. – Львів.: 2008. – 192 с.
4. Габрель М.М. Просторова організація містобудівельних систем. – К.6 Вид. дім А.С.С, 2004. – 400 с.
5. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища. [Текст] : Навч. посібник/ . - 3-є вид. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2004. - 309 с.
6. Дида Ірина Екологічні основи традиційної української архітектури. Монографія.. - Львів.: Вид-во нац. ун-ту «Львівська політехніка».- 2009.-332с.
7. Заверуха Н.М., Серебряков В.В., Скиба Ю.А. Основи екології: навч. посіб. - К.: Каравела, 2006. – 368 с.
8. Запольський А. К., Салюк А. І. Основи екології: підручник. - К.: Вища шк., 2005.- 382 с.: іл.
9. Касіянчук В.Д., Жирак Р.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. - Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2022. 172 с.
10. Кизим Р.А. Екологія в будівництві. Навч. пос.- Харків.:Бурун-Книга.-2007.-224с.
11. Ключниченко Є.Є. Соціально-економічні основи планування та забудови міст. – К.: НДПТ Містобудування, 1999. – 348 с.
12. Ключниченко Є.Є. Управління містом: Навчальний посібник. – К.: КНУБА, 2003. – 260 с.

13. Король В.П. Архітектурне проектування житла. Навчальний посібник. - К.: Фенікс.-2006.-274 с.
14. Косьмій М. М. Нематеріальне в архітектурі та просторі міст: монографія - Івано-Франківськ: Вид. Кушнір Г. М., 2022. – 364 с.
15. Кравченко В.І., Паливода К.В. Житлове будівництво і розвиток міст. Новітні тенденції. – К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 86 с.
16. Кучерявий В.П. Екологія: підручник. - Львів.: Світ, 2000. – 500 с.
17. Лагоднюк О.А., Чорняга П.Г. Організація прибудинкових територій житлових багатоквартирних будинків: монографія. – Львів.: Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 176 с.
18. Містобудування. Довідник проектувальника / за ред.. Т.Ф. Панченка. – К.: Укрархбудінформ, 2001. – 192 с.
19. Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник Головн. ред. М.М. Осетрін. – К., КНУБА, 2020. – Вип. 74. – 412 с.
20. Олійник І.М. Загрози і надійність, безпека у містобудуванні6 навч. посіб. – Вид.1. – Львів.: 2019. – 204 с.
21. Пашутинський Є.К. Містобудування: Нормативно- правове регулювання. - Київ: КНТ.- 2006.- 312с.
22. Петришин Г.П. та ін.. Історичні архітектурно містобудівні дослідження6 навч. посіб / Г.П. Іваночко. Ю.В. Ідак, С.І. Топилко та ін., За ред.. Г.П. Петришин. – Львів.: Львівська політехніка, 2006. – 212 с.
23. Плешкановська А.М., Савченко О.Д. Епохи та міста. Вид. 2-е, доповн. – К.:Логос, 2019. – 264 с.
24. Посацький Б.С. Простір міста і міська культура (на зламі 20 – 21 ст). 2997. – 208 с.

25. Посацький Б.С. Основи урбаністики: урбанізація та територіальне розпланування: навч. посіб. – Львів.: Компанія «Манускріпт», 2002. – 120 с.
26. Посацький Б.С. Основи урбаністики. Територіальне і просторове планування: навч. посіб. – Львів.: Львівська політехніка, 2011. – 368 с.
27. Рудницький Андрій Розвиток містобудування на території Західних областей України монографія. – Львів.: Ліга-прес, 2018. – 332 с.
28. Сельський В. Екологія і економіка природокористування. Навч. пос. - Івано-Франківськ.: Прикарпат. нац. ун-т, 2010.- 696с.
29. Урбоекологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.П. Кучерявий – Львів, Видавництво «Новий Світ-2000», 2021. – 460 с.
30. Черкес Б.С. Національна ідентичність в архітектурі міста: монографія.- Львів.: Вид-во Львів. Політес, 2008.-268с
31. Черняк В.М. Основи екології. Навчальні матеріали на допомогу студентам, учителям екології, любителям природи. - Тернопіль.: Тернопільській держ. ун-т ім .В. Гнатюка, 1999.-109 с.
32. Шербек Н.М. Гармонізаці планувального розвитку міста. – К – Основа, 2008. – 216 с.

Рекомендовані книги

1. Авраменко С. Х., Гуляев В. М., Волошин М. Д. Екологія міських систем та основних виробництв промисловості: навчальний посібник. Київ–Дніпродзержинськ : НМЦ ВО — ДДТУ, 2007. 483 с.

2. Актуальні проблеми урбоекологічного права: монографія / НАН України. Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України». Київ, Дніпро: Журфонд,, 2023. 351 с. – URL: https://hozpravoreposit.kyiv.ua/bitstream/handle/765432198/186/Kirin_R_Mono_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. Анатомія міста: Київ. Урбаністичні студії / редкол.: А. Макаренко [та ін.] ; упоряд.: Н. Парфан, А. Хвиль. - Київ : Смолоскип, 2012. - 193 с.

4. Бондаренко О.Ю. Урбоекологія : метод. рек. для самостійної роботи студентів спец. 206 «Садово-паркове господарство» / О.Ю. Бондаренко ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, біологічний ф-т. – Одеса: Видавець С.Л. Назарчук, 2021. – 36 с. – URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/32381/2/%D0%A3%D1%80%D0%B1%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.%20%D1%81%D0%B0%D0%BC%20%D1%80%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf>

5. Безлюбченко О. С. Урбаністика : навч. посіб. для студентів напряму підготовки «Будівництво» вищ. навч. закл. / О. С. Безлюбченко, О. В. Завальний ; М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т міського госп-ва ім. О. М. Бекетова. - Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 274 с.

6. Василенко І. А., Півоваров О. А., Трус І. М., Іванченко А. В. Урбоекологія. Дніпро : Акцент ПП, 2017. 309 с.

7. Габрель М. М. Просторова організація містобудівних систем / М. М. Габрель ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України (Львів). - Київ : А.С.С., 2004. – 399 с.

8. Габрель М.М. Просторовий підхід до обґрунтування архітектурних рішень: навч. посібн. / М. Габрель, М. Габрель. – Львів: СПОЛЮМ, 2016. – 284 с.

9. Голуб В. О. Оцінка техногенного забруднення урбоекосистем: монографія / В. О. Голуб, С. С. Волощинська, С. М. Голуб ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Л. Українки. – Луцьк : Волиньполіграф, 2016. – 196 с.

10. Екологія міських систем : навч. посіб. Частина 1. / О. М. Климчик, А. П. Багмет, Є. М. Данкевич, С. І. Матковська, за ред. О. М. Климчик. – Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2016. – 460 с. – URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/7373/1/EM_S_NP_CH1_PTK_KBDM.pdf

11. Екологія міських систем : конспект лекцій / укладач Аблеєва. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 178 с. – URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/339162413.pdf>

12. Екологічно сталий розвиток урбосистем: виклики і рішення: [Електронний ресурс] : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 2–3 листопада 2021 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова та ін. – Електронні текстові дані. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 156 с. – URL: https://eprints.kname.edu.ua/60198/1/C%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_v04.pdf

13. Екологія міських систем : навч. посіб. Частина 1. / О. М. Климчик, А. П. Багмет, Є. М. Данкевич, С. І. Матковська, за ред. О. М. Климчик – Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2016. – 460 с. – URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/7373/1/EM_S_NP_CH1_PTK_KBDM.pdf

14. Екологія міських систем : конспект лекцій / укладач І.Ю. Аблесва. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 178 с. – URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/79491/1/Ableeva_ecology.pdf

15. Клименко М. О., Пилипенко Ю. В., Мороз О. С. Екологія міських систем : підручник. Херсон : Олді-плюс, 2012. 294 с.

16. Климчик О. М., Багмет А. П., Данкевич Є. М., Матковська С. І. Екологія міських систем. Частина 2. Екологічна безпека : навчальний посібник. Житомир : Житомирський національний агроекологічний університет; Видавець О. О. Євенок, 2017. 457 с.

17. Кучерявий В. П. Урбоекологія / В. П. Кучерявий. - Львів : Світ, 2002. - 439 с.

18. Конструктивно-географічні дослідження урбосистем : навчальний посібник / П. С. Войтків. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 118 с. – URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/Voytkiv-P.-S.-Konstruktyvno-heohrafichni-doslidzhennia-urbosystem-book.pdf>

19. Лернер Ж. Акупунктура міста / Ж. Лернер. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. – 160 с.

20. Пухальський, В. С. Екологічні проблеми сучасного міста та шляхи їх вирішення: магістерська робота: 05 Соціальні та поведінкові науки / В. С. Пухальський; керівник роботи Дерій Ж. В.; Національний університет «Чернігівська політехніка», кафедра теоретичної та прикладної економіки. – Чернігів, 2020. – 80 с.. – URL: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/21062?show=full>

21. Проблеми ландшафтної архітектури, урбоекології та озеленення населених місць : матеріали Першого міжнар. семінару, 25-27 черв. 1997 р. Т. 1 / УкрДЛТУ, Урбоеколог. центр АН технологіч. кібернетики

України, Львів. від-ня Спілки архітекторів України ; наук. ред. В. П. Кучерявий. - Львів : [б. в.], 1997. - 245 с.

22. Роговський С.В. Термінологічний словник-довідник фахівця з садово-паркового будівництва і ландшафтної архітектури. Київ : КНТ, 2017. – 140 с. – URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/5639/3/terminologichnyj_slovnnyk.pdf

23. Рудницький А.М. Розвиток містобудування на території західних областей України. Монографія. – Львів: Ліга-прес, 2018. – 332 с.

24. Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: Повернення природи у наше життя. Звернення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського Економічно-Соціального Комітету та Комітету Регіонів (неофіційний адаптований переклад українською) / пер. з англ. О. Осипенко; ред. та адапт. А. Куземко та ін. Чернівці: Друк Арт. 2020. 36 с.

25. Станкевич С.В. Урбоекологія: термінол. слов для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 101 «Екологія» / С.В. Станкевич, Л.В. Головань. – Харків: ХНАУ, 2022. – 133 с. – URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/23952/1/Tsl_urbokolohiya_101_22.pdf

26. Цигичко С. П.Екологія в архітектурі і містобудуванні: навч. посібник / С. П. Цигичко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х : ХНАМГ, 2012. – 146 с. – URL: <https://eprints.kname.edu.ua/27128/1/2011.%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%20%D0%90%D1%80%D1%85%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%92%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE%2B.pdf>

27. Чорна В.І., Кацевич В.В. Урбоекологія. Практикум. Навчальний посібник. – Дніпро. – 2019.- 180 с.
– URL:

https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/458146/mod_resource/content/1/Urbanecology.pdf

28. Шилова Т. О. Міська екологія : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури, ВСП «Ін-т післядиплом. освіти». Київ : КНУБА, 2015. 199 с.

29. Шилова Т. О. Екологія міських систем. Еколого-орієнтоване містобудівне проектування : конспект лекцій / Т. О. Шилова ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. - Київ : [б. в.], 2008. - 109 с.

30. Шкодовський Ю. М. Урбаністика: підручник / Ю. М. Шкодовський, В. І. Каменський ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харків. нац. ун-т буд-ва та архітектури. - Харків : ХНУБА ; [Б. м.] : Савчук О. О., 2012. – 209 с.

31. Шаніна Т.П., Приходько В.Ю., Кузьміна В.А. Урбоекологія : конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2019. -140 с. – URL: http://eprints.library.odeku.edu.ua/6193/1/ShaninaTP_Urboekologya_KL_2019.pdf.

32. Янковська Л.В. Урбоекологія: навчально-методичний посібник. / Янковська Л.В. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2016. – 151 с.

Інтернет-статті

1. Бардась А.В., Дудник А.В. До питання оцінки природно-ресурсного потенціалу та якості довкілля міських поселень - _____ URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2016/1/EV20161_148-155.pdf
2. Бистряков І.К., Клиновий Д.В. Інтегрована модель управління сталим господарюванням. - URL: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10913/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%202022.pdf>
3. Балуєва О.В. Містобудівна екологія: сутність і напрями досліджень. - URL: <https://lib.dsau.dp.ua/book/77800?lang=ru>
4. Бондаренко В.Д. Екологічні аспекти концепції міст майбутнього: огляд проєктів. – URL: <http://www.ecoinst.org.ua/html/201513pdf/to1.pdf>
5. О. В. Виговська. Екологічні аспекти розвитку сучасних українських міст – URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2021/7.pdf
6. Воробйов В. В., Шило О. С. Екологізоване місто та екологічне місто: подібності та відмінності. Український журнал будівництва та архітектури. 2021. №3. С. 62-72. – URL: <https://eprints.kname.edu.ua/27128/1/2011.pdf>
7. Владимірова О.Г. Перешкоди до впровадження реформи промислового забруднення в Україні. - URL: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10913/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96>

<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/9/10.pdf>

8. Гамалія В.М., Руда С.П. Екологія міста : історична ретроспектива та майбутній тренд – URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/9/10.pdf>

9. Гуренкова О.В. Можливі шляхи вирішення екологічних проблем міського транспорту. – URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/472380.pdf>

10. Генік Я.В., Кузик А.Д., Попович В.В. Наукова школа професора Кучерявого Володимира Панасовича з проблем урбоекології, фіто меліорації та ландшафтної архітектури – URL: <file:///C:/Users/Schikalova/Downloads/2243-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-7805-1-10-20210701.pdf>

11. Екологічно сталий розвиток урбосистем: виклики і рішення: [Електронний ресурс] : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 2–3 листопада 2021 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Електронні тестові дані. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 157 с. – URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2021/Konferencia_02-03.11.2021.pdf

12. Екологічні проблеми великих міст. - URL: <https://buklib.net/books/23629/>

13. Екологія міста. - URL: <https://esu.com.ua/article-18711>

14. Екологічні проблеми міст. - URL: <https://moyaosvita.com.ua/ekologiya/ekologichni-problemi-mist/>

15. Екологічна ситуація в Івано-Франківській області. - URL:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%D0%B2%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE-%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96>

16. Екологічні наслідки російського вторгнення в Україну (з 2022). - URL:

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%B2%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%83_\(%D0%B7_2022\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%B2%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%83_(%D0%B7_2022))

17. Екологічні наслідки військових дій. Матеріали науково-практичної конференції, 17-18 квітня 2018 року. – Київ: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2018. – 96 с. - URL: https://prf.edu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/2018-04-17-18_%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B8_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97_%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf

18. Екологічні пріоритети на наступні 30 років незалежності України. - URL: <https://ecoaction.org.ua/30-rokiv-nezalezhnosti.html>

19. Екологічні проблеми енергетичних міст та шляхи їх розв'язання. - URL: <https://burshtyn-rada.if.gov.ua/novyny/vidbuvsya-kruglyj-stil-ekologichni-problemy-energetychnyh-mist-ta-shlyahy-yih-rozv-yazannya/>

20. Екологія Івано-Франківська. - URL: <http://epl.org.ua/environmental-news/ekolohiia-ivano-frankivska/>

21. Жежерун С. Просторові аспекти екологічних досліджень міського середовища – URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25653/1/pproaches.pdf>

22. Жижко Т.В., Іванова В.В. Зарубіжний досвід екологізації промисловості . - URL: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10913/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%202022.pdf>

23. Жирак Р.М. До питання екологізації в сучасній житловій архітектурі / Р. Жирак // Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали III Міжнародного науково-практичного симпозіуму (м. Івано-Франківськ, 17 травня 2019 року) – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. – 90-95 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1EJU5rly12fAMnoYFXfhi-Qe7aZ0irtb/view>

24. Жирак Р.М. До питання про стан дослідження урбоекологічних взаємодій у гірських

поселеннях рекреаційного спрямування. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали V Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 14 травня 2021 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2021. – С.82-85. URL: <https://ukd.edu.ua/naukovi-konferencii>

25. Жирак Р.М. До питання про вплив урбоекологічних факторів на формування планувальної структури гірських поселень рекреаційного профілю в Українських Карпатах. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали VI Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 20 травня 2022 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2022. – С.93-97. URL: <https://ukd.edu.ua/naukovi-konferencii>

26. Жирак Р.М. До питання про екорлогічні проблеми урбанізованих територій. Інноваційні методи в архітектурі та будівництві, матеріали круглого столу (м. Івано-Франківськ, 17 червня 2022 р.). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2022. С. 29-34. URL: <https://drive.google.com/file/d/1u7lbnEbFCDZbC1rDMehOXgcEiZxSwGk/view>

27. Жирак Р.М. Теоретичні передумови дослідження урбоекологічних взаємодій у гірських поселеннях рекреаційного спрямування. / Р.М. Жирак // Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник / Головн. ред. М. М. Осетрін. К., КНУБА, 2020. Вип. 74. С. 134-149. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=URN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=MTP_2020_74_14

28. Жирак Р. М. Особливості просторової структури гірських поселень рекреаційного профілю Українських Карпат: урбоекологічний аспект. - С. 224-235. URL:

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=URN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=MTP_2021_78_21

29. Жирак Р.М. Феномен життєстійкості як складова розвитку урбоекосистем. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук. – техн..збірник / Відпов. Ред. В. В. Товбич. К., КНУБА, 2022. Вип. 64. С. 179-194. URL:

<http://archinform.knuba.edu.ua/article/view/267479>

30. Каменева, І.П., Яцишин, А.В., Полішко Д.О., Попов О.О. Комплексний аналіз екологічної безпеки міста на основі сучасних технологій . - URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/38335289.pdf>

31. Клименко А.В. Значення екопарків для поліпшення екологічного стану великих міст на прикладі Києва. - URL:

<http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10913/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%202022.pdf>

32. Комих Н. Г. Соціоекологічні проблеми сучасного міста як штучного середовища існування індивіда.. - URL: <file:///C:/Users/Schikalova/Downloads/1262-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2370-1-10-20181119.pdf>

33. Лелеченко А.П. Забезпечення екологічної безпеки великого міста в контексті сталого розвитку. - URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5-6_2022/8.pdf

34. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 30-літтю утворення кафедри географії України і туризму у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, 4-5 жовтня 2022 р.: електронний варіант. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. –119 с. – URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27175/1/Geografia.pdf>

35. Матеріали Третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграція екологічної політики України». Одеса, Одеський державний екологічний університет. 2021, 201 с. - URL: <http://odeku.edu.ua/wp-content/uploads/materiali-%D1%94vrointegraciya-ekologichno%D1%97-politiki-ukra%D1%97ni-2021.pdf>

36. Малярчук О.М. Індустріалізація західного регіону України: проблеми подолання екологічних наслідків - URL: <file:///C:/Users/Schikalova/Downloads/341-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-647-1-10-20161017.pdf>

37. Матеріали Четвертої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграція екологічної політики України». Одеса: Одеський державний екологічний університет. 2022, 448 с. - URL: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10913/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%95%D0%BA%D0%>

[BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%202022.pdf](#)

38. Назарук М. Міська екологічна інфраструктура - матеріальна основа гармонійного соціально-економічного середовища. - URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/geography/article/view/2274>

39. Незвичні екологічні міста планети. - URL: <https://lc-les.com/press-center/posts/5-nezvichnih-ekologichnih-mist-svitu>

40. Найчистіші міста України. - URL: <https://doba.ua/ukr/blog/naychistishi-mista-ukraini.html>

41. Олійник Т.П. Екологічна психологія і архітектура – URL <http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10913/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%202022.pdf>

42. Особливості ландшафтно-просторової організації міста Косова Івано-Франківської області.. - URL <https://huculia.info/kosiv-landscape-3/>

43. Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти (частина III): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 25 - 26 травня 2020 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2020. – 56 с. - URL: <http://lviv-forum.inf.ua/save/2020/25-26.05.2020/%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%203.pdf>

44. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали IV Міжнар. наук.практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 9–10 квітня 2020 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. –

https://konfgeolutsk.files.wordpress.com/2020/06/zbirnyk_sg_c_hynnyky_20.pdf

45. Т. В. Сердюк, Т. Е. Потапова, В. О. Кобилянський, В. М. Бармалюк Актуальні містобудівельні моделі екологізації міст. – URL:

<file:///C:/Users/Schikalova/Downloads/560-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-679-1-10-20180713.pdf>

46. Суздаєєва О.С. Еколого-економічний аспект відновлення та реінтеграції де окупованих міст. - URL:

<file:///C:/Users/Schikalova/Downloads/154-Article%20Text-503-1-10-20201021.pdf>

47. Тихомірова, Ф. А.; Тихомірова, Ф. А. Соціальна екологія міста як проблемне поле соціальної філософії. - URL:

<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16421>

48. Тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології в архітектурі і дизайні» 21-22 травня 2020 р. За загальною редакцією: д-ра техн. наук В.П. Сопова, д-ра арх. В.П. Мироненка/ - Харків, ХНУБА – URL:

<https://itad.com.ua/gallery/%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B82020.pdf>

49. Чемерис С.Л. Динаміка екологічної ситуації у малих містах України на сучасному етапі - URL:

<file:///C:/Users/Schikalova/Downloads/170-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-499-1-10-20190408.pdf>

50. Шишанова К., Пузир П. Екологічні проблеми великих міст та промислових зон України. - URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/702>

51. Шляхи поліпшення стану міст в Україні. - URL: <http://www.novaecologia.org/voecos-2092-1.html>

52. Шостак Л.Б. Регіональні екологічні проблеми України воєнного часу. - URL: <http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/10913/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%202022.pdf>

